

Program för social rättvisa

Innehåll

Inledning	3	Jämlika livschanser	12
Ekonomisk jämlikhet	3	En jämlik skola	13
Ekonomisk grundtrygghet	4	Skolsegregationen måste brytas	14
Ett mer sömlöst trygghetssystem	4	Tidiga insatser för en mer likvärdig utbildning	14
Ersättningsnivåer för en värdig levnadsnivå	5	En inkluderande arbetsmarknad	15
En rättvis och långsiktig finansiering av välfärden	5	En arbetsmarknad för alla	15
En ny skattepolitik för ökad jämlikhet	6	Bättre förutsättningar för nyanländas etablering	16
En skattepolitik för en globaliserad ekonomi	7	Bilaga:	
Social trygghet	7	Det här vill Miljöpartiet	18
Alla har rätt till ett tryggt boende	8	Ekonomisk grundtrygghet	18
En bostadspolitik som öppnar dörrar	8	En rättvis och långsiktig finansiering av välfärden	18
En bostadspolitik för integration och minskad segregation	9	Alla har rätt till ett tryggt boende	19
En social bostadspolitik som bekämpar hemlöshet	9	Ett tryggt samhälle och en välfärd att lita på	19
Ett tryggt samhälle och en välfärd att lita på	10	En jämlik skola	20
Jämlik hälso- och sjukvård	11	En inkluderande arbetsmarknad	20
Förebyggande och tidiga insatser	11		
En grön politik för att bekämpa brottsligheten	12		

Program för social rättvisa

Beslutad av Miljöpartiet de grönas digitala kongress 2021-10-17

Inledning

Det gröna samhällsbygget utgår från visionen om ett solidariskt samhälle som lever inom naturens ramar. I ett rikt välfärdsland som Sverige har vi inte bara fantastiska förutsättningar att gå före i den gröna omställningen, vi har också alla förutsättningar att samtidigt åstadkomma ett mer rättvist och jämlikt samhälle som gynnar oss alla. Utgångspunkten är vår gröna solidaritet.

Den gröna solidariteten sträcker sig långt utanför landets gränser. Miljöpartiet står upp för mänskliga rättigheter, jämställdhet, barns rättigheter, fredsbyggande och fattigdomsbekämpning världen över. Med det här programmet vill vi tydliggöra vad den gröna solidariteten innebär för oss här i Sverige.

Vi vill se ett Sverige som håller ihop. Ett jämlikt samhälle är ett samhälle som är bra för alla. Under lång tid har dock klyftorna i Sverige ökat. Det har blivit alltmer lönsamt att vara rik och allt svårare att vara fattig. Sammanhållningen och tilliten i samhället sviktar. Mer än någonsin behöver Sverige en grön politik för social rättvisa.

Med social rättvisa menar vi ekonomisk jämlikhet, jämställdhet, social trygghet och jämlika livschanser. Detta program avser inte att redovisa all Miljöpartiets politik inom berörda områden, utan syftar till att lyfta fram våra gröna svar på hur vi ser att den sociala rättvisan i Sverige måste stärkas.

Den gröna politiken utgår från att människor kan och vill ta ansvar för sig själva och för varandra. Samtidigt är det vår gemensamma grundtrygghet och en välfungerande välfärd som ger förutsättningar för individuell frihet, livskvalitet och kreativitet.

Vi behöver ett skattesystem som verkar för att utjämna de ekonomiska klyftorna och som säkrar en långsiktig finansiering av välfärden. Våra

trygghetssystem ska omfatta alla och måste fungera som bäst när de behövs som mest. Segregationen i samhället måste brytas och vi behöver en skolpolitik som sätter barnens lärande framför ekonomiska intressen. Vi behöver en mer inkluderande arbetsmarknad som möjliggör för fler att bidra efter sin förmåga och som inte sliter ut människor i förtid. I det gröna samhällsbygget ser vi till att rätten till en bostad inte bara är en rättighet i teorin utan också i verkligheten.

Ett samhälle som ger upp om att vara bra för alla kommer snart inte vara bra för någon. Ska vi klara av att ta oss an de stora utmaningar vi står inför måste vi kunna känna oss trygga i våra egna liv och känna kraften i den gemenskap som ett grönt, solidariskt samhällsbygge innebär. Social rättvisa är en självklar del av det gröna samhällsbygget.

Ekonomisk jämlikhet

I det gröna samhällsbygget är jämlikhet och social rättvisa lika bärande delar som hänsyn till miljö och kommande generationer. Grundförutsättningarna för social rättvisa handlar om ekonomi. De handlar om att motverka de ekonomiska klyftorna som har ökat i decennier, att säkerställa en långsiktig finansiering av välfärden och att stärka upp det ekonomiska trygghetssystemet så att människor inte behöver tvivla på om samhället finns där för en om det skulle behövas.

Den ekonomiska utvecklingen har historiskt varit nära förknippad med en ökad utvinning av jordens ändliga resurser och inte minst en ökad användning av fossila energislag. När vi ställer om till att använda jordens resurser hållbart kan vi därför inte räkna med att kunna upprätthålla den typ av tillväxt som bygger på en ohållbar användning av ändliga resurser. Vi har bara ett jordklot. Ett hållbart resursnyttjande måste därför gå hand i hand med en jämlik fördelning av det välstånd som vi gemensamt skapar.

Människan är kreativ, hjälpsam och flitig när hon ges rätt förutsättningar. Att så många som möjligt klarar sin egen försörjning är grunden för hur samhället är uppbyggt. Men för att individen ska kunna leva ett fritt och självständigt liv måste vi finnas där för varandra när vi är som bräckligast. Vi drar alla nytta av våra gemensamma trygghets-system någon gång i livet. Alla kan drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. De senaste åren har klyftan vuxit mellan dem som arbetar och dem som inte kan arbeta. Även om arbete är grunden i vår försörjning behöver den som drabbas av sjukdom ha en trygg inkomst. Systemen behöver anpassas efter individen och ingen ska falla mellan stolarna.

När arbetsmarknaden förändras måste också trygghetssystemen utvecklas. Den som är sjuk eller arbetslös ska inte lämnas utanför. Alltför många hamnar utanför i dagens system. Det krävs nytänk och ett rejält omtag för att se till att trygghetssystemet fungerar för alla. Vi behöver en politik som ökar tryggheten och ger mer pengar i plånboken för dem med låga inkomster.

Ekonomisk grundtrygghet

Sverige har blivit alltmer ojämlikt. I Sverige lever 4 procent i materiell och social fattigdom enligt EU:s definition, det är lägre än de flesta andra länder i Europa. Men sedan 1990-talets början har andelen personer som lever med låg ekonomisk standard (definierat som en inkomst understigande 60 procent av medianinkomsten) fördubblats och uppgick 2019 till 15 procent av befolkningen. Nästan 4 av 10 ensamstående kvinnor med barn lever med låg ekonomisk standard. Även ensamboende äldre och utrikes födda är överrepresenterade bland de som lever med låg ekonomisk standard. Samtidigt har ersättningarna från trygghetssystemen inte hängt med i inkomstutvecklingen och dessutom lämnat allt fler utanför. Som om det inte vore nog betalar personer med inkomster från trygghetssystemen dessutom mer i skatt än personer i arbete.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring och många av våra trygghetssystem är uppbyggda kring en arbetsmarknad som inte längre existerar. När formerna för arbete förändras måste också trygghetssystemen utvecklas.

Dagens sjukförsäkring är främst anpassad till människor med en fast månadsinkomst. Den fungerar sämre för bland andra kulturarbetare, egenföretagare, studenter och människor som hankar sig fram på kortvariga jobb. Det blir allt vanligare att kombinera arbete med uppdrag i egen firma. Det sociala skyddsnätet måste utvecklas så att det fungerar väl även för dessa grupper.

Att ersättningarna från trygghetssystemen inte hängt med i inkomstutvecklingen har också lett till att många med funktionsnedsättning befinner sig i en svår ekonomisk situation. Vi kommer alltid att kämpa för en inkluderande arbetsmarknad för personer med särskilda behov, men vi måste också se till att personer som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan jobba heltid har rätt till en ersättning som går att leva på. Ersättningarna till personer med funktionsnedsättning är oskäligt låga i jämförelse med löneläget i Sverige och andra ersättningar som a-kassa, sjukförsäkring och försörjningsstödet.

Det nuvarande pensionssystemet har medfört att många pensionärer lever med små marginaler. En majoritet av pensionärerna med låga pensioner är kvinnor. Att kvinnor har lägre pensioner än män är en följd av ett ojämställt arbetsliv. Att höja de lägsta pensionerna är en viktig jämställdhetsreform som underlättar livet för många kvinnor med låga inkomster.

Den ekonomiska familjepolitiken lever inte upp till sina övergripande mål om att minska fattigdomen och skillnaderna mellan hushåll. De ekonomiska klyftorna mellan hushåll med och utan barn ökar. Utan familjepolitiska ersättningar såsom barnbidrag, underhållsstöd och bostadsbidrag vore omkring en fjärdedel av de svenska barnfamiljerna fattiga enligt EU:s fattigdomsdefinition. Många ensamstående kvinnor med barn lever i dag med små ekonomiska marginaler och dessa ersättningar utgör en viktig del av hushållens inkomst.

Ett mer sömlöst trygghetssystem

För att trygghetssystemen ska fungera för alla vill Miljöpartiet reformera dagens trygghetssystem. På sikt vill vi slå samman a-kassan, sjukförsäkringen och försörjningsstödet till en gemensam trygghetsförsäkring som sköts av en och samma myndighet. På så sätt undviker vi att människor bollas

fram och tillbaka mellan olika myndigheter. Fram till att det är möjligt vill vi ta viktiga steg på vägen, som att se till att vi får en a-kassa som omfattar alla – oavsett anställningsform eller hur många timmar man arbetar. Den som blir av med jobbet ska inte riskera att stå helt utan inkomst och tvingas söka sig till kommunernas försörjningsstöd.

Miljöpartiet har i regering sett till att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, men ytterligare förändringar behövs för att sjukförsäkringen ska ge rimlig trygghet vid sjukdom. Långtidssjuka ska få hjälp med rehabilitering och inte utförsäkras och hänvisas till det kommunala försörjningsstödet bara för att man har varit sjukskriven ett visst antal dagar.

Vi vill även se till att öka kvaliteten i de bedömningar Försäkringskassan gör vid långvarig sjukdom och funktionsnedsättning, lätta på regelverket för personer som närmar sig pensionsåldern och se en mer individanpassad övergång till arbete. Att veta att man klarar sig även om man blir sjuk är viktigt för att människor ska känna sig trygga. Värdiga villkor vid långvarig sjukdom och funktionsnedsättning är en demokratifråga. Försäkringskassans uppdrag och verksamhet ska i mycket högre grad riktas mot att främja rehabilitering och rehabilitering. Långtidssjuka ska inte riskera att få rehabiliteringsinsatser avbrutna bara för att man varit sjukskriven ett visst antal dagar.

Sjukförsäkringen måste utvecklas så att den på ett bättre sätt än i dag innefattar kulturarbetare, egenföretagare, studenter och personer med otrygga arbetsvillkor som hoppar mellan olika jobb. Ett sätt som vi vill göra det på är genom att införa en grundnivå i sjukförsäkringen, så att även den som saknar sjukpenninggrundande inkomst kan få ersättning vid sjukdom.

Vi vill också förenkla systemet för hur sjukpenninggrundande inkomst beräknas, göra systemet mer inkluderande och se till att det finns en rimlig flexibilitet i systemet och i handläggningen. I dag är systemet i delar både svårbegripligt och oförlåtande, och små administrativa misstag kan resultera i stora konsekvenser för individen årtal senare. Ingen ska nekas sjukpenning för tid som hen redan varit sjukskriven.

Ersättningsnivåer för en värdig levnadsnivå

Miljöpartiet vill ta bort den orättvisa skattekllyftan mellan arbetsinkomster och inkomster från våra trygghetssystem. Ersättningsnivåerna från trygghetssystemen, inklusive försörjningsstödet, behöver öka i takt med inkomstutvecklingen i samhället för att de inte ska urholkas. Detta gäller även barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget som är extra viktiga för hushåll med låga inkomster och för att bekämpa barnfattigdom och inkomstklyftor. Den som har försörjningsstöd och får möjlighet att förvärvsarbeta ska kunna göra det till viss del utan att försörjningsstödet sänks.

Det måste finnas en ekonomisk grundtrygghet även på ålderns höst. Vi vill se över hur pensionsystemet kan reformeras för att höja de lägsta pensionerna och se till att fler kan omfattas av garantipensionen på lika villkor även om man inte bott i Sverige under hela arbetslivet.

För att personer med varaktig funktionsnedsättning ska få en värdig levnadsstandard vill vi kraftigt höja aktivitetsersättningen och sjukersättningen. Vi vill också inkludera hjälpmedel i högkostnadsskyddet. På sikt bör personer med funktionsnedsättning inkluderas i de generella välfärdssystemen genom mer inkluderande definitioner av arbete och mer individanpassade lösningar för sysselsättning.

En rättvis och långsiktig finansiering av välfärden

Vår gemensamma välfärd är underfinansierad. Hur vi finansierar våra gemensamma åtaganden har stor påverkan på hur väl stat, regioner och kommuner har möjlighet att utjämna sociala och ekonomiska klyftor. När välfärden inte får de resurser som krävs går det ut över de människor som behöver den allra mest. Även de som arbetar inom välfärdsyrken drabbas av resursbristen när bristen på kollegor och besparingskrav skapar en ohållbar arbetsmiljö. Genom en mer rättvis beskattning kan vi öka tryggheten och friheten för alla.

Samtidigt ser vi att inkomsterna från kapital, exempelvis ränteintäkter, aktieutdelningar och

intäkter från bostadsförsäljningar, ökat i snabb takt. Det är en utveckling som främst gynnat dem som redan från början hade mest. Statistik visar att 87 procent av inkomsterna från kapital under 2016 gick till den rikaste tiondelen av befolkningen. Mer än hälften gick till den rikaste hundradelen. Detta medan halva landets befolkning fick dela på några få procent av de totala kapitalintäkterna. Tillgången på kapital är också extremt ojämförbar. Statistik visar att över 70 procent av alla utdelningar och räntor på kapital som betalades ut till privatpersoner under 2018 gick till män.

Denna utveckling har skett samtidigt som flera kapitalskatter har sänkts eller avskaffats under de senaste decennierna. Förmögenhetsskatten och arvsskatten har avskaffats. Bolagsskatten har sänkts och fastighetsskatten har ersatts med en regressiv fastighetsavgift som framför allt gynnar de rikaste i storstäderna. Detta i kombination med att kapitalinkomsterna är väldigt koncentrerade till toppen av inkomstfördelningen har lett till att de med de största förmögenheterna har sprungit ifrån resten av befolkningen i inkomstutveckling flera gånger om. De med de största inkomsterna behöver bidra mer för att finansiera vår gemensamma välfärd.

För att minska arbetslösheten behöver vi också stimulera jobb och företagande, bland annat genom att övergå till ett balansmål i stället för ett överskottsmål för den offentliga sektorns finanser. Sverige har en låg statsskuld i ett internationellt perspektiv. För att finansiera de ökade behoven inom välfärden vill Miljöpartiet göra en översyn av det finanspolitiska ramverket. Även ett balansmål är förenligt med en långsiktigt stadigt sjunkande skuldkvot.

En ny skattepolitik för ökad jämlikhet

Miljöpartiet vill att beskattningen ska bli mer rättvis. Vi vill utreda en så kallad boxmodell för kapitalbeskattning. Boxmodellen innebär att kapitaltillgångar beskattas löpande i stället för att vinsten beskattas vid försäljning. Kapitaltillgångar och skulder läggs i en "box" och därefter beskattas boxens sammanräknade värde. I stället för att betala mer i skatt vid en försäljning betalar

man en mindre summa årligen, ungefär som ett investeringssparkonto fungerar i dag. En stor fördel med modellen är att den möjliggör en samlad progressiv beskattning av kapital. Till dess att en sådan modell för kapitalbeskattning går att införa vill vi införa ett golv och ett höjt tak för den kommunal fastighetsavgiften.

I dagsläget missgynnas hyresrätter av skattesystemet. Vi vill göra bostadsbeskattningen mer rättvis genom att sluta premiera bostadsrätter framför hyresrätter.

Vi vill även trappa ned ränteavdragen, som i sin nuvarande form bidrar till att öka de ekonomiska klyftorna eftersom de med höga inkomster, dyra bostäder och stora lån också får de största skatteavdragen. Ränteavdragen ökar dessutom hushållens skuldsättning och har därigenom negativa effekter på samhällets finansiella stabilitet.

De så kallade 3:12-reglerna styr hur stor del av avkastningen från fåmansbolag som får tas upp som vinst av kapital respektive lön. Reglerna har möjliggjort att stora kapitalvinster tas ut till en relativt låg beskattning. Vi vill skärpa 3:12-reglerna så det inte längre är möjligt att ta ut stora vinster till låg skatt, men med bibehållna goda villkor för den majoritet småföretagare som inte tar ut mångmiljonbelopp ur sina bolag.

De som har mest behöver betala mer så att den skeva tillgången till kapital minskas. Det inte bra att det lönar sig mer att äga än att arbeta. Därför vill vi öka progressiviteten i hela skattesystemet och särskilt i de delar som rör kapital.

Vi ser även att den statliga inkomstskatten behöver justeras så att de med de högsta inkomsterna bidrar mer. Vi vill kombinera det med att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare genom ett höjt grundavdrag. Även de som får ersättningar från trygghetssystemen omfattas av en sådan skattesänkning. På så vis motverkar vi de ekonomiska klyftorna samtidigt som vi skapar mer jämlika livschanser för alla.

En skattepolitik för en globaliserad ekonomi

Miljöpartiet vill se en mer rättvis internationell beskattning av kapital. Kapital har blivit allt mer rörligt över nationsgränserna. Genom att införa en gemensam lägstanivå på bolagsskatten inom EU vill vi stoppa en utveckling där länder tävlar om att locka till sig investeringar och företag genom sänkt bolagsskatt. På så vis hindrar vi en utveckling som i längden urholkar alla länders statsfinanser och försvårar en rättvis finansiering av våra gemensamma åtaganden.

Vi vill även se en skatt på finansiella transaktioner, då finanssektorn också måste bidra mer till finansieringen av det gemensamma. En sådan skatt kan minska den finansiella spekuleringen och göra det finansiella systemet mer robust. Eftersom finansmarknaderna i hög grad är internationella bör en sådan skatt införas i samarbete med andra länder.

För att öka transparensen och minska problemet med skatteflykt och skatteplanering vill vi också införa offentlig land-för-land-rapportering för stora företag. Det innebär att företag måste redovisa var de gör sina vinster och hur mycket de betalar i skatt i olika länder. Då blir det möjligt för medborgare och organisationer att granska hur företag agerar och att ställa politiker till svars för hur skattesystemet är utformat.

Social trygghet

Den sociala tryggheten är grundläggande för ett samhälle som håller ihop och för social rättvisa. Välfärden ska finnas där när vi behöver den som mest och vara tillgänglig för alla. När välfärden fungerar som den ska har den förmåga att utjämna skillnader i livschanser. Blotta vetskapen om att den finns där gör människor friare och tryggare. Det bygger tillit i samhället och ger individen en trygg grund att stå på för att våga följa sin egen väg i livet.

Skattebetalarna ska kunna lita på att skattepengarna går dit det är tänkt. De verksamheter som vi finansierar tillsammans inom välfärden ska inte styras av kortsiktiga vinstintressen. Miljöpartiet kommer alltid att kämpa för att Sverige ska ha en välfärd i världsklass – oavsett om du bor i en stad,

en förort eller på landsbygden. Vården ska vara jämställd och måste nå dem som behöver den mest. Kvinnor har sämre tillgång till vård än män och känner sig generellt sämre bemötta i vården. Sjukdomar som främst drabbar kvinnor har alltför länge prioriterats ned.

En avgörande faktor för människors trygghet i vardagen är tillgången till ett ordnat boende, ett eget hem. Ofta låter det som att bostaden är en vara på en marknad, men det är inte vilken vara som helst. Att ha en bostad är en rättighet och grundläggande för att mycket annat i livet ska fungera. Ett gott boende innefattar också trivsamma bostadsområden. Det ska inte finnas några områden där de boende upplever att de måste flytta för att få en chans till ett bättre liv. När samhället segregeras går det ut över människors livschanser och riskerar att bidra till ökad social problematik och i förlängningen till kriminalitet.

Den växande ojämlikheten med social utsatthet, ökande klassklyftor och den boendesegregation som följer på det innebär ett hot mot människors trygghet och mot den mellanmännsliga tilliten i hela samhället. Det är väl belagt att det finns ett nära samband mellan ojämlikhet och en högre förekomst av våldsbrott vilket innebär att klassklyftorna drabbar alla, rika såväl som fattiga. Framför allt drabbar det människor i utsatta bostadsområden.

Kampen mot den grova kriminaliteten är en kamp för social rättvisa. Det är de som bor i utsatta områden som också är mest utsatta för gängens råhet. Den grova kriminaliteten utmanar vårt samhälles grundvalar och kränker människors rättigheter och känsla av frihet i vardagen. Vi måste ta krafttag mot brottsligheten, men det får aldrig innebära att vi skuldbelägger en hel samhällsgrupp eller inför åtgärder som på ett grundläggande sätt kränker den personliga integriteten.

Miljöpartiet kommer aldrig acceptera främlingsfientliga krafter försök att skylla brottslighet på människor som kommit till Sverige från andra länder. Brottslighet handlar inte om ursprung, utan om ojämlika levnadsvillkor och social exkludering. Med en grön politik för trygghet och social rättvisa bygger vi tillit mellan människor och skapar jämlika levnadsvillkor som slår undan grogrunden för brottslighet.

Alla har rätt till ett tryggt boende

Trots ett rekordhögt byggande de senaste åren råder det fortfarande bostadsbrist på många håll i Sverige. Att inte kunna flytta dit man vill begränsar möjligheten att forma sitt eget liv. Det påverkar också samhällsutvecklingen negativt om människor inte kan flytta dit jobben finns eller till orten där man vill studera. Många av dem som får tag på en bostad på andrahandsmarknaden har en osäker boendesituation och en hög hyra.

Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har råd att bo i. Det ska inte krävas rika föräldrar eller ett stort ärvt kapital för att kunna få en trygg bostadssituation. Det kan handla om unga vuxna som ska studera på annan ort, ett par som vill separera eller om pensionärer som söker ett mer passande boende på gamla dar. En annan grupp vars behov bättre behöver tillgodoses på bostadsmarknaden är personer med en funktionsnedsättning som ställer särskilda krav på boendet.

Det finns flera orsaker till att personer lever i hemlöshet, men allt fler gör det helt enkelt på grund av att det råder brist på tillgängliga bostäder – så kallad strukturell hemlöshet. I en rapport från Socialstyrelsen uppskattas att mellan 10 500 och 15 000 barn var hemlösa vid en given tidpunkt, antingen stadigvarande eller växelvis. Kommunerna har i dag ett bostadsförsörjningsansvar som innebär att det är kommunens uppgift att planera så att det byggs tillräckligt med bostäder. Däremot innebär det inte att kommunen har något generellt ansvar för att hjälpa personer att få en bostad, förutom om det finns en social problematik med i bilden som gör att det behövs insatser från socialtjänsten.

En tydlig konsekvens av bostadsbristen är trångboddhet, som också bidrar till att osynliggöra det verkliga bostadsbehovet. Enligt en rapport från Boverket som kom ut 2020 är nästan tio procent av hushållen i Sverige trångbodda. Problemet är större i storstadsregionerna, men andelen som bor trångt har ökat i de flesta regioner under de senaste åren. En anledning är att det byggs fler små lägenheter än stora och att det finns en brist på framför allt större hyreslägenheter.

Vi ser också att den ekonomiska ojämlikheten i kombination med homogent byggda bostadsområden skapar dagens boendesegregation. Denna segregation innebär att ojämlikheterna i samhället också får en geografisk dimension och leder till att klyftorna förstärks ytterligare. När människor med olika inkomster och yrken lever sina liv åtskilda från varandra får de också olika tillgång till välfärdstjänster, skola och livschanser i stort. Det påverkar också tilliten och sammanhållningen i samhället negativt.

Boendesegregationen har sina grundorsaker i ekonomisk ojämlikhet och bristande samhällsplanering, men har också förstärkts av ett otillräckligt regelverk gällande nyanländas bosättning. Bosättningslagen har funnits sedan 2016 och bygger på principen att alla kommuner ska dela på ansvaret för mottagande av nyanlända. I dag omfattar bosättningslagen dock inte personer som ordnat eget boende under asyltiden. Ett annat problem är att lagen endast ger rätt till ett ordnat boende under en begränsad tid. För en nyanlända barnfamilj kan det innebära att boendet som varit deras trygghet i den nya vardagen tas ifrån dem och de försätts i hemlöshet eller hänvisas till boende i någon helt annan kommun, så kallad "social dumpning".

En bostadspolitik som öppnar dörrar

Miljöpartiet vill att trösklarna in på bostadsmarknaden sänks så att alla får tillgång till en fast bostad av god standard. Alla kommuner måste i större utsträckning se till att det finns bostäder även för personer med lägre inkomster. Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen behöver skärpas så att kommunerna får ett uttalat ansvar att hjälpa till med att ordna boende för kommuninvånare som saknar bostad. Allmännyttan är ett viktigt verktyg som ska användas för att skapa bostäder för alla. Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag behöver göras mer flexibel, för att ge kommunerna möjlighet att använda sina bostadsbolag för att leva upp till en skärpt bostadsförsörjningslag.

Vi vill också ställa krav på att alla kommuner ska ha eller vara anslutna till en offentlig bostadsförmedling och en säker andrahandsförmedling. Samtidigt ser vi att staten även fortsatt behöver ta sin del av ansvaret för bostadsbyggandet.

Det statliga investeringsstödet för hyresrätter med rimliga hyror behöver utvecklas och utökas eftersom vi ser att det leder till att det nu också byggs fler billiga lägenheter, såväl små som större.

För att ge fler möjlighet att köpa sin första bostad utan stora summor pengar på banken vill vi införa ett startlån för det första bostadsköpet. Startlånet ska ha förmånliga skattevillkor och göra det möjligt för personer med lägre inkomster att kunna spara till och köpa en bostad utan att dra på sig ohållbart stora skulder. Vi vill också införa subventionerat bospårande samt sänka skatten vid husköp (stämpelskatten) för att underlätta för förstagångsköpare av småhus.

De krav som hyresvärdar ska kunna få ställa på potentiella hyresgäster behöver regleras i lag för att bättre motverka diskriminering på bostadsmarknaden och säkerställa att även personer med låg eller oregelbunden inkomst har tillträde till bostadsmarknaden.

För att värna låga hyresnivåer behöver hyresgäster få mer inflytande vid renoveringar och kunna påverka sitt boende och sina boendekostnader i högre utsträckning. Fastighetsägare bör ges möjlighet att sätta undan medel för framtida renoveringar i skattefria underhållsfonder. Vi vill motverka renovering genom att stärka hyresgästernas ställning vid renovering, införa ett rot-stöd för hyresrätter och stimulera hållbar renovering genom statligt långsiktigt stöd. Vi tar ställning emot införande av marknadshyror eftersom risken är överhängande att det skulle medföra höjda hyror, vilket i sin tur kan leda till ökad segregation och ökad bostadsbrist för de med låga inkomster.

En bostadspolitik för integration och minskad segregation

Miljöpartiet vill ta krafttag för att bryta boendesegregationen och skapa större möjligheter till sammanhållning och kontaktytor mellan personer med olika bakgrund. Genom att skärpa kommunens bostadsförsörjningsansvar och införa lagkrav på att alla kommuner ska ta hänsyn till social hållbarhet i sin översiktsplan kan vi få en mer blandad bebyggelse med en mångfald av bostäder i alla områden. Vi vill att det ska bli lättare att ändra detaljplaner för att komplettera villaområden med flerbostadshus. Att bygga om trafikleder till

stadsgator och att bygga ihop olika delar av staden är bra sätt att skapa gemensamma sammanhang för personer som bor i olika områden. Staten måste ta fram nationella mått på boendesegregation så det går att följa upp åtgärder och jämföra olika kommuner.

Vi ser också att regelverket gällande nyanländas bosättning behöver ses över så att det inte bidrar till en ökad boendesegregation utan tvärtom kan användas som ett verktyg för att motverka segregationen. Bosättningslagen behöver skärpas så att kommunernas ansvar att ordna ett stadigvarande boende tydliggörs. Det är inte rimligt att nyanlända barnfamiljer som haft ett ordnat boende försätts i hemlöshet efter ett par års tid i Sverige.

För att motverka segregation och underlätta etableringen bör Migrationsverket tillhandahålla lägenhetsboenden av god standard för asylsökande i bostadsområden som inte är socialt utsatta, där det är enkelt för de boende att ingå i ett socialt sammanhang.

Vi vill även utvidga bosättningslagen så att alla nyanlända får en kommunanvisning efter beviljat uppehållstillstånd, oavsett om man bott i Migrationsverkets boende eller ordnat eget boende under asyltiden. För den enskilde innebär det en viktig möjlighet att få hjälp med ett ordnat boende under förutsättning att man är villig att flytta till den anvisade kommunen. För samhället innebär det att vi kan få en mer jämn fördelning av mottagandet mellan Sveriges kommuner och ökade möjligheter för den enskilda kommunen att motverka boendesegregation genom att planera för var nyanlända erbjuds boende.

När bostäder byggs eller rustas upp är det värdefullt om personer från närområdet kan engageras och få utbildning, praktik, validering eller anställning. På så sätt kan det bli en vinstaffär för lokalsamhället. Kommuner bör ställa krav på social hållbarhet vid markanvisningar och upphandlingar.

En social bostadspolitik som bekämpar hemlöshet

Miljöpartiet vill att hemlöshet ska bekämpas oavsett orsak och det offentliga ska ta ett större ansvar än i dag. Genom att skärpa bostadsförsörjningslagen vill vi att det offentliga ansvar

för gruppen strukturellt hemlösa förtydligas. Vi vill också sätta stopp för vräkning av barnfamiljer till hemlöshet, då det inte är förenligt med barnkonventionen. Hyresvärdar bör få som krav på sig att alltid ta kontakt med socialtjänsten för att försöka hitta en annan utväg. Först efter utlåtande från socialtjänsten ska kontraktet kunna sägas upp av hyresvärderna.

Med utgångspunkt i ett mer långtgående kommunalt ansvar för bostadsförsörjningen behöver också kommunernas ansvar tydliggöras när det gäller att tillhandahålla boende åt de grupper som behöver det som mest, genom exempelvis övergångskontrakt. Det handlar till exempel om barnfamiljer som av något skäl befinner sig i hemlöshet, men det kan också handla om kvinnor som bestämmer sig för att lämna en våldsam man och snabbt behöver få hjälp att ordna ett nytt boende.

För personer i hemlöshet som också har en missbruksproblematik och/eller allvarlig psykisk ohälsa vill vi se att satsningar genomförs för att sprida de goda resultat som finns av att arbeta utifrån konceptet "bostad först". Arbetssättet innebär att personen erbjuds ett ordnat boende utan att först vara tvungen att leva upp till krav på exempelvis drogfrihet och i nästa steg erbjuds behandling och stöd utifrån individens behov.

Ett tryggt samhälle och en välfärd att lita på

Välfärden ska utjämna livschanser och ge individen möjlighet att nå sin fulla potential. I dag är dock tillgången till vård och andra välfärdstjänster i Sverige ojämnt fördelad. Riksrevisionen visar i en av sina granskningar att reformerna med vårdval och lagstadgad vårdgaranti har lett till en välfärdssegregation då vårdcentraler har lagts ned i glesbygd och i socioekonomiskt utsatta bostadsområden där vårdbehoven generellt är större. I stället har fler vårdcentraler etablerats i mer tätbefolkade och välbärgade områden med lägre vårdbehov. Det har också visat sig att patienter med lindriga symtom gör fler läkarbesök efter reformen, medan de sjukaste patienterna gör färre läkarbesök. Att vårdcentraler läggs ned i utsatta områden har enligt rapporten visat sig ha särskilt

negativa effekter på kvinnors tillgång till hälso- och sjukvård.

Den generella hälsan i Sverige är god men det finns stora skillnader mellan olika grupper. Personer med lägre inkomster och kortare utbildning drabbas oftare av ohälsa. De med kortare utbildning och utrikes födda tar del av vård i lägre utsträckning än andra grupper i samhället, även i de fall vårdbehovet är detsamma. Människor med sämre socioekonomiska förutsättningar har ofta också en sämre tandhälsa. Både i socialt utsatta bostadsområden och i glesbygd är tillgången till samhällets gemensamma välfärdstjänster samtidigt många gånger begränsad. Likvärdig vård oberoende av kön och socioekonomi borde vara en självklarhet, men så är inte fallet.

En grundläggande del av samhällskontraktet är att vi ska göra vårt yttersta för att se till att alla barn får samma chans i livet. För att främja barns uppväxtvillkor och livschanser är civilsamhället en nyckelaktör. Genom föreningslivet kan barn och unga få positiva förebilder i form av till exempel en simtränare eller en trumlärare, och inspireras att följa positiva och utvecklande vägar och drömmar i livet. Föreningslivet utgör en plats där goda förebilder föds och värderingar om allas lika värde befasts. Det är ett offentligt ansvar att se till att alla barn och unga har tillgång till idrott, kultur och en meningsfull fritid.

Vi är stolta över att barnkonventionen har blivit svensk lag, det är en fråga som Miljöpartiet länge har drivit. Samtidigt vet vi att barns uppväxtvillkor i dag ser väldigt olika ut i praktiken, och att de i hög grad också påverkar livschanserna senare i livet. Ju bättre barns uppväxtvillkor är från start desto mindre blir behovet av kompensatoriska insatser längre fram.

För de barn och unga som likväl riskerar att fara illa behöver samhället ha beredskap med förebyggande insatser för att motverka sociala problematik i ett så tidigt skede som möjligt. Satsningar som exempelvis ökar möjligheten för barn att klara skolan eller som minskar risken för arbetslöshet eller kriminalitet kallas ibland "sociala investeringar", eftersom de i hög grad kan bidra till både mänskliga och samhällsekonomiska vinster på sikt. Sociala investeringar kan möjliggöra för kommuner och regioner att

genomföra viktiga insatser och utveckla nya metoder som de annars inte skulle ha råd med.

När samhället misslyckas med att skapa jämlika uppväxtvillkor och goda livschanser urholkar det tilliten mellan människor och skapar en grogrund för "vi och dom-tänkande" och för kriminalitet. Vi måste ta krafttag för att bekämpa brottsligheten som framför allt drabbar utsatta bostadsområden. Även om det på kort sikt behövs åtgärder för att stärka upp kapaciteten att utreda och lagföra brott måste det långsiktiga arbetet handla om att bekämpa brottslighetens grundläggande orsaker.

Jämlik hälso- och sjukvård

För att hälso- och sjukvården ska kunna hålla en hög kvalitet, ges efter behov och vara solidariskt finansierad vill Miljöpartiet se flera förändringar. Vi vill se ny lagstiftning för att motverka att vinstintresset hos privata vårdbolag snedvrider prioriteringarna inom vården och vi vill förhindra "gräddfiler" genom privata vårdförsäkringar. Vården ska hålla en hög kvalitet och ha en god tillgänglighet så att behovet av privata sjukvårdsförsäkringar minskar. Vi vill se en förändring av etableringsrätten för vårdcentraler så att det blir möjligt för regionerna att bestämma var en vårdcentral geografiskt ska få etablera sig. Vinst som uppstår hos privata välfärdsaktörer ska återinvesteras i verksamheten. Gemensamt finansierade välfärdstjänster ska inte styras av kortsiktiga vinstintressen.

Vi vill vi satsa mer resurser på en förebyggande och uppsökande hälso- och sjukvård som särskilt verkar för att nå ut till de grupper som i dag har en sämre tillgång till vården. På så vis kan svårare komplikationer längre fram undvikas och vi kan få en mer jämlik hälsa. Familjecentraler, öppna förskolor och hembesök från barnvårdscentralen är exempel på viktiga förebyggande och uppsökande verksamheter vi vill utveckla.

Vi vill stärka idéburna organisationers möjlighet att bidra till en välfärd som når alla. Idéburna organisationer som har både frivilliga och professionella i sin verksamhet och lokal förankring har möjlighet att nå personer som inte annars nås. Genom att i högre grad rikta upphandling av välfärdstjänster till idéburna organisationer och genom att stärka samarbetet med dessa, till

exempel genom idéburna offentliga partnerskap, kan vi styra utbudet av välfärdstjänster till områden där behoven är som störst och därmed öka likvärdigheten i människors livschanser.

Tandvården ska ha samma villkor som den övriga vården och ska därför ingå i den offentligt finansierade vården och i samma högkostnadsskydd. Uppsökande tandvård är en bra metod att förbättra tandhälsan bland barn som annars inte kommer i kontakt med tandvården.

Förebyggande och tidiga insatser

Miljöpartiet vill att alla barn ska få samma chans i livet. För att motverka social utsatthet och så långt det går skapa goda livschanser för alla behöver vi bättre metoder att förebygga och tidigt fånga upp social problematik genom effektiva och samordnade insatser. Kriminalitet ska aldrig vara en utväg för unga som inte ser sin framtid i skola och jobb. Skottlandsmodellen, som bygger på samarbete mellan personer inom skola, socialtjänst, polis, sjukvård och ideella organisationer, kan bidra till att barn som far illa får det stöd de behöver.

För barn i behov av socialtjänstens insatser finns i dag liten möjlighet att ingripa om föräldrarna motsätter sig det. Det är ett svek mot barnen. Socialtjänsten behöver få möjlighet att ge fler brottsförebyggande insatser, så kallat mellantvång, utan föräldrars samtycke så att barn kan få stöd tidigare och i fler situationer.

Ett sätt som Miljöpartiet vill arbeta för att stärka upp samhällets insatser för barn och unga i riskzonen är också genom att satsa på sociala investeringar. För att öka dessa vill vi inrätta ett program som från statligt håll är med och finansierar sociala investeringar och bidrar till att stärka och systematisera kunskapsutvecklingen. De sociala utmaningar vi står inför kräver ett ökat samarbete mellan kommun, region och stat. Genom att dela på kostnaderna kan vi kraftigt växla upp och utveckla det förebyggande arbetet och ge fler chanser att uppnå sin fulla potential, samtidigt som höga kostnader för mer ingripande insatser längre fram kan undvikas. Genom att staten tar ett tydligare ansvar för kunskapsutvecklingen inom området blir det dessutom lättare att följa upp vilken effekt de olika insatserna har och dela kunskap och erfarenheter mellan olika kommuner och regioner.

En grön politik för att bekämpa brottsligheten

Miljöpartiet vill se en bred palett av åtgärder för att komma till rätta med brottsligheten. Vi vill se en storsatsning på förebyggande insatser, angripa brottslighetens strukturella grogrund, förstärka polisen och satsa på rättsväsendet. Vi vill även arbeta för fler lokala initiativ där fastighetsägare, offentliga aktörer och boende samarbetar för ökad trygghet.

Dödsskjutningar och sprängdåd innebär både en nationell kris och en lokal kris för den ort och det bostadsområde som blivit drabbat. För att bättre kunna bekämpa den grova brottsligheten vill Miljöpartiet se en nationell åtgärdsplan, där Brottsförebyggande rådet tillsammans med Polismyndigheten får i uppdrag att ta fram förslag på arbetsmetoder och åtgärder som kan möjliggöra ett mer omfattande brottsförebyggande arbete på stadsdelsnivå runt om i landet. Uppdraget ska ske i samarbete med berörda kommuner och föreningsliv där även de boende i området ska involveras, och ska även innefatta effektutvärderingar för att förbättra kunskapen om vilka åtgärder som är effektiva. Miljöpartiet vill även se fler områdespoliser, särskilt i utsatta områden, och även stärka stödet till de brottsoffer som är direkt drabbade.

För att komma åt de kriminella gängerna behöver samhället bli bättre på att komma åt de kriminellas vinster. Det är dags för en kriminalpolitik som fokuserar på de ekonomiska drivkrafterna bakom brottsligheten. För att komma åt alla delar av gängens verksamhet och för att kunna beslagta de kriminellas vinster krävs att flera myndigheter bekämpar brott. Brottsbekämpningen kan bli mer effektiv med mer samverkan mellan myndigheter och om vi gör det möjligt för myndigheter att dela viss information med varandra genom att ta bort vissa sekretesshinder. Genom att bli bättre på att få bukt med till exempel momsbedrägerier, miljöbrott och vapensmuggling kan samhället sätta käppar i hjulet för de kriminella gängerna.

Ibland är det även nödvändigt med straffskärpningar för att bryta utvecklingen av nya former av brottslighet i ett tidigt skede eller när det får tydlig effekt för att underlätta brottsbekämpningen. Miljöpartiet har i regering medverkat till att skärpa

straffen för innehav av vapen och sprängmedel för att bekämpa en negativ utveckling. Vi vill även se en generell regel om högre straffvärde för brott som en äldre gärningsperson har involverat unga i. Att vuxna kriminella kommer lindrigare undan för att de övertalar barn att gå deras ärenden är oacceptabelt.

Vi måste också ta krafttag för att göra upp med mäns våld. Det går inte att blunda för att en stor majoritet av alla våldsbrott begås av män. En viktig del av i att motverka brott är därför att förändra de destruktiva normer och beteendemönster som ligger bakom mäns våld. För att lyckas med det behövs ett medvetet normkritiskt arbete under hela uppväxten. Det behövs även ett aktivt arbete för att motivera och höja medvetenheten hos fler män kring betydelsen av att vara goda förebilder och hitta alternativ till våld och aggression. När vi talar om brottsligheten i samhället får vi heller aldrig glömma det våld som många kvinnor utsätts för i sin vardag, av våldsamma och kontrollerande män.

En annan viktig del för att bekämpa brottsligheten är att utveckla och sprida redan framgångsrika program för människor som vill lämna kriminalitet. Med avhopparverksamhet som också riktar sig till familjen kan fler vittnen våga träda fram och bli en viktig informationskälla för polisen. Lagen om slutna ungdomsvård behöver också ses över och kvaliteten inom ungdomsvården höjas, så att insatserna bättre förmår minska ungas benägenhet att återfalla i brott. En viktig del i det arbetet handlar om att säkra upp med fortsatta insatser från socialtjänsten i hemkommunen efter att den unga har avtjänat sitt straff.

Familjen är ofta central för att få människor att sluta begå brott, men riskerar att bli måltavla för våldet. Samhället måste erbjuda familjerna skydd. Anhöriga och andra som bevittnar brott ska aldrig behöva avstå från att vittna av rädsla för repressalier.

Jämlika livschanser

Ett socialt rättvist samhälle är ett samhälle som förmår skapa jämlika livschanser för alla. Utifrån de ekonomiska förutsättningarna och samhällets insatser för att skapa social trygghet, är det i frågan om jämlika livschanser vi får kvitto på om

vi lyckats uppnå social rättvisa eller ej. I förlängningen är det ju precis det som den ekonomiska politiken och vår gröna politik för en god välfärd och social trygghet handlar om, att se till att varenda barn som växer upp i Sverige ska få bästa möjliga chanser i livet. Den bästa ekonomiska politiken, den bästa bostadspolitik och den bästa välfärdspolitik är den som bidrar till att barn mår bra och får möjlighet att lyckas i skolan.

Livs chanserna i dagens Sverige skiljer sig dock åt avsevärt beroende på om man har utländsk bakgrund eller ej. Det gäller både tryggheten i bostadsområdet, kvaliteten i skolan och chanserna på arbetsmarknaden. Så kan vi inte ha det. Kampen för lika möjligheter och lika rättigheter går hand i hand med kampen mot diskriminering och rasism. Vi kommer aldrig acceptera att människors bakgrund begränsar ens livschanser.

En bra skola ger varje barn möjlighet att välja sin egen väg i livet. Miljöpartiet kommer aldrig acceptera att barns livschanser begränsas av vilken skola de går på eller av deras socioekonomiska bakgrund. Alla elever ska kunna utvecklas, utmanas och växa i skolan. Alla elever och föräldrar måste kunna känna tillit till sin närmaste skola – alla skolor ska vara bra skolor. Blandade klasser stärker elevers förståelse för det samhälle de är en del av och det stärker tilliten i samhället. Skolan ska inte vara en plats där barn sorteras utifrån bakgrund, utan en plats där barn med olika bakgrund och erfarenheter får möjlighet att mötas. Resurser till skolan ska fördelas efter behov för att öka likvärdigheten. De resurser som är menade att gå till skolan ska inte hamna i fickorna på riskkapitalister.

Jämlika livschanser handlar också om möjligheten till egen försörjning efter avslutad utbildning. Här är det avgörande att vi kan skapa en mer inkluderande arbetsmarknad som inte bara ger utrymme för vissa, utan ger alla möjlighet att delta utifrån sin förmåga och sina förutsättningar. Att ha ett jobb att gå till framstår ofta som en skyldighet, vilket i värsta fall lägger skulden för arbetslösheten i samhället på den enskilde. Vårt gröna perspektiv är att människan är en kreativ och empatisk varelse som vill och kan ta ansvar både för sig själv och andra. Det får vara nog med skuldbeläggandet inom arbetsmarknadspolitik nu. Vi måste börja fokusera på åtgärder som kan se till att människor

i stället möts av en välkomnande hand in på en arbetsmarknad som är flexibel nog att möta våra olika förutsättningar. Vi får aldrig glömma bort de mänskliga behoven i en allt mer högteknologisk och resultatinkriktad ekonomi.

Vi måste också fortsätta det viktiga arbetet med att komma till rätta med ojämställdheten inom arbetslivet. Kvinnor drabbas oftare av sjukskrivningar och psykisk ohälsa än män, och löneskillnaden mellan kvinnor och män kvarstår. Vi ser samtidigt att det tar betydligt längre tid för nyanlända kvinnor än för nyanlända män att etablera sig på arbetsmarknaden. I kampen för jämlika livschanser är kampen för jämställdhet en bärande del.

En jämlik skola

Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag och ska säkerställa att alla barn får det stöd och de utmaningar de behöver för att lyckas i skolan. Arbetet för en jämlik skola måste prioriteras. I dag ser vi hur elever med sämre förutsättningar också går i skolor med otillräckliga resurser, medan elever med bättre förutsättningar går i mer resursstarka skolor. Det innebär också att elever med olika bakgrund i allt lägre utsträckning möts i den svenska skolan.

Till stor del följer skolsegregationen samma mönster som boendesegregationen, men det finns andra faktorer som också påverkar. En sådan är skolvalet som i sin nuvarande utformning bidrar till att framförallt elever med bättre förutsättningar går i mer resursstarka skolor. Dagens system, som i vissa fall innebär att barn måste stå i kö från redan på BB för att få en plats på en skola, är inte rimligt.

En annan bidragande faktor är den fria etableringsrätten för friskolor, då dessa i högre grad etablerar sig i områden där det bor människor som har en högre utbildningsnivå. Skolsegregationen är ett problem för alla men framförallt för de elever som har sämre förutsättningar. För att åstadkomma en mer jämlik skola och bryta skolsegregationen är det avgörande att se till att vi får mer blandade klasser och att resurserna riktas dit där de behövs som mest.

En del av problemet med att skolor inte har de resurser de behöver handlar också om möjligheten för privata skolkoncerner att tjäna stora pengar på den svenska skolan. Skolpolitikens uppdrag är varje barns rätt till en god utbildning. Då måste vi se till att de skattepengar som ska gå till skolan också går till skolan och inte till stora vinstutdelningar.

Även jämställdheten i skolan måste stärkas. I dag får pojkar lägre betyg, blir inte lika ofta behöriga till gymnasieskolan och går heller inte ut gymnasiet med examen i samma utsträckning som flickor. Könsskillnaderna i skolresultat har funnits så länge att de ibland tas för givna. Men erfarenheten visar att det går att minska skillnaderna. Vi behöver möta pojkar med samma höga förväntningar som flickor i skolan och erbjuda samma möjligheter att utvecklas och lyckas med sina studier.

Skolsegregationen måste brytas

Miljöpartiet vill se ett rättvist skolval som ger alla elever samma chans att komma in på alla skolor genom ett samlat antagningssystem utan kötid.

Vi behöver rikta mer resurser till skolor som har elever med tuffare förutsättningar för att alla elever ska få en ärlig chans. Vi vill stärka elevers rätt till särskilt stöd. Elever med stora behov måste ha rätt till tilläggsbelopp. Resursskolorna behöver mer långsiktiga förutsättningar. Staten måste fortsätta ett ansvar för att öka likvärdigheten och ge alla skolor förutsättningar att vara bra skolor. För att locka de mest kvalificerade lärarna till de skolor som har störst utmaningar krävs även insatser för lärarnas arbetsmiljö, såsom mindre klasser och mer tid för planering, uppföljning och möten med varje enskild elev. Möjlighet för lärare, förskollärare och rektorer att utveckla sin kompetens inom ledarskap och pedagogik genom hela yrkeslivet är avgörande.

Vi vill stoppa vinstjakten inom skolan. Skolans syfte ska alltid vara utbildning – aldrig vinst. Därför hör aktiebolag med vinstsyfte inte hemma i skolan. Vi är positiva till att andra aktörer än det offentliga ska kunna driva skolor, men pengarna som går till skolan ska stanna i skolan. Eventuella vinster ska återinvesteras i verksamheten.

Offentlighetsprincipen måste omfatta alla skolor, oavsett huvudman. Föräldrar måste kunna känna sig trygga med att alla skolor tar uppdraget på största allvar och lever upp till samhällets förväntningar på kvalitet och värdegrund. Miljöpartiet vill även se att friskolor får skyldighet att rapportera in utredningar om en elevs frånvaro till kommunen för att i ett tidigt skede kunna identifiera hemmasittare och elever som riskerar att hoppa av gymnasiet.

Tidiga insatser för en mer likvärdig utbildning

Miljöpartiet vill att alla elever ska klara skolan. Att gå i förskolan har stor betydelse för barnets utveckling och framtida skolresultat och förskolan har också en viktig roll i att utjämna skillnader i barns uppväxtvillkor. Vi vill höja minimigränsen för rätten till allmän förskola från 15 till 20 timmar i veckan. Vi vill också investera i goda lärmiljöer och mindre barngrupper med bibehållen pedagogisk kompetens för barn i både förskola och fritidshem. Det är särskilt viktigt att barn till nyanlända föräldrar och barn till föräldrar som inte arbetar i högre utsträckning deltar i förskolan. Därför vill vi att alla barn från tre års ålder skrivs in och att kommunerna ska följa upp när barn inte går i förskolan. Vi vill även att barn där vårdnadshavaren inte arbetar ska få rätt till fritids.

Alla elever måste ha rätt till det stöd som hen behöver för att klara skolgången. Att stödinsatser sätts in tidigt för den som behöver är viktigt för elevens självkänsla och för att undvika att brister i grundläggande ämnen bidrar till andra problem längre fram. Miljöpartiet har varit med och infört en läsa-skriva-räkna-garanti för att se till att elever får det stöd de behöver redan tidigt i sin skolgång. Läsandet är av stor vikt för att klara av skolan, arbetslivet och för möjligheten att vara en aktiv medborgare i vår demokrati.

För att stärka elevers hälsa och förutsättningar att klara skolan vill vi se en förstärkt elevhälsa som sätter stödet till den enskilde eleven i centrum. Samverkan mellan elevhälsan, socialtjänsten och den allmänna hälso- och sjukvården måste utvecklas så att ingen elev faller mellan stolarna. En bra elevhälsa är också avgörande i arbetet för trygghet och studiero i skolan och för att motverka mobbing.

En inkluderande arbetsmarknad

Att ha ett jobb att gå till är viktigt ur många aspekter. Förutom att det innebär en egen försörjning ger det också en möjlighet till sparande eller att exempelvis ta ett bostadslån. På många sätt är jobbet en förutsättning för att kunna styra sitt eget liv. För unga på väg in i vuxenlivet är det första riktiga jobbet ett stort och viktigt steg. Ett gott samarbete mellan det offentliga och näringslivet är avgörande för att klara både jobben och välfärden.

Arbetsmarknaden förändras i snabb takt och vi ser med oro hur jobben med otrygga villkor blir allt fler. Visstidsanställningar missbrukas i alltför hög grad, och människor med en svag position på arbetsmarknaden riskerar att utnyttjas med dåliga arbetsvillkor inom den så kallade gig-ekonomin. Ofrivilligt deltidsarbete drabbar främst kvinnor och innebär både lägre inkomster, lägre pension och ett sämre skydd av socialförsäkringarna.

Alltför många har också svårt att alls komma in på arbetsmarknaden. Vi behöver kraftfulla åtgärder för att underlätta för fler att få sitt första jobb, och även säkerställa att den som blivit av med jobbet får rätt stöd för att komma tillbaka. Arbetsmarknaden behöver också kunna ge utrymme för äldre med lång erfarenhet och för personer med funktionsnedsättning som måste få chans att bidra utifrån sina förutsättningar.

En arbetsmarknad i förändring kräver en utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som ger människor chansen till livslångt lärande. Det ska gå att välja en ny väg i karriären och i livet. En av styrkorna i svensk ekonomi är att vi länge har investerat i människors kunskaps- och kompetensutveckling. Det måste vi fortsätta med. Arbetstagare ska ges möjlighet att hänga med i utvecklingen på arbetsmarknaden och stärka sin position på arbetsmarknaden genom livslångt lärande.

Människor som kommer nya till Sverige måste ges goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort. Alltför många nyanlända fastnar i lågkvalificerade yrken, trots att de har meriter och kunskaper för avancerade jobb. Samtidigt skriker många branscher efter

kvalificerad arbetskraft. Detta är ett enormt slöseri för både individ, företag och samhälle. Att säkra personalförsörjningen till välfärden är en viktig utmaning framåt. En anställning är dock inte den enda vägen till etablering på arbetsmarknaden. Företagande är också en väg till sysselsättning och en viktig del i att utveckla ekonomin och möjliggöra fler jobb.

Etableringsprogrammet omfattar nyanlända med uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande, samt deras anhöriga. Efter två år är det dock endast omkring en tredjedel av deltagarna i etableringsprogrammet som är sysselsatta i studier eller arbete. Nyanlända är inte någon homogen grupp, och etableringstiden skiljer sig mellan personer med olika utbildningsbakgrund, yrkeserfarenhet och även mellan könen. Vi har på senare år sett en positiv utveckling, men det finns mer att göra för att förbättra förutsättningarna för en god etablering. Nästan hälften av dem som mottogs 2011 hade jobb efter fem år.

Det tar längre tid för nyanlända kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden än för nyanlända män. Samtidigt deltar nyanlända kvinnor i arbetslivet i högre utsträckning i Sverige än i flera andra EU-länder. Skillnaden mellan könen beror bland annat på att kvinnor ofta tar ett större ansvar för familjen och i större utsträckning tar hand om barnen när de är små. En rapport från Arbetsförmedlingen konstaterar att det finns forskning som visar att diskriminering är en av de viktigaste orsakerna till att utrikes födda kvinnor har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt har nyanlända män prioriterats framför nyanlända kvinnor i myndighetens eget arbete. Det är oacceptabelt att människors livsmöjligheter begränsas av diskriminering och rasism. För att bättre kunna sätta in rätt åtgärder krävs mer kunskap och statistik om vilka grupper som är utsatta. Bland annat FN:s granskningskommitté avseende konventionen om rasdiskriminering har kritiserat Sverige för att sakna statistik över vilka grupper inom det svenska samhället som utsätts för diskriminering.

En arbetsmarknad för alla

Miljöpartiet vill att alla ska ges möjlighet till en meningsfull sysselsättning och aktivt kunna bidra till samhällets utveckling. Vi vill se en mer

individ Anpassad väg från arbetslöshet till anställning för ökade möjligheter att provjobba, utbilda sig vid sidan om eller arbeta deltid utan att förlora övriga ekonomiska stöd.

Stödåtgärder ska alltid ha ett meningsfullt innehåll. Personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa ska få stöd tidigare än i dag. Vi vill utöka extratjänsterna inom välfärden och satsa på utbildning inom bristyrken. Vi vill se en god arbetsförmedling i hela landet.

Problem med stress och sjukskrivningar är alltför vanligt på dagens arbetsmarknad. Vi vill därför sänka normalarbetstiden och ge anställda ökade möjligheter att kunna styra över sin tid. Vi vill ge fler möjligheten att testa alternativa arbetstidsmodeller för att ge mer inflytande över sin arbetstid och också möjliggöra arbetstidsförkortning. Vi vill också arbeta för att helt få bort ofrivilliga delade turer inom välfärden. Att förbättra arbetsvillkoren inom välfärden är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom det är yrken där kvinnor är överrepresenterade.

Miljöpartiet vill att både heltid- och deltidsarbete ska vara en rättighet. Vi vill hindra missbruk av visstidsanställningar där arbetstagaren får upprepade tidsbegränsade anställningar hos samma arbetsgivare. Det är viktigt att kommuner och regioner tar sitt ansvar för att i högre utsträckning erbjuda fasta anställningar och goda arbetsförhållande. Vi vill att företag ska ta samma ansvar för personer i anställningsliknande former som om de varit anställda, till exempel inom den så kallade gig-ekonomin.

Ett förstärkt arbetsmiljöarbete förhindrar att människor slås ut. En viktig del i att säkra personalförsörjningen inom välfärden är att förbättra arbetsvillkoren. Vi ser behov av att öka kunskapen om den lagstiftning som finns. Vi vill också förstärka arbetet när det gäller kränkande särbehandling för att komma åt den mobbning som leder till att människor i värsta fall blir sjuka eller arbetslösa.

För personer med funktionsnedsättning finns det behov av insatser både för att motverka diskriminering och för att kunna anpassa arbetssituationen utifrån den enskildes behov. Denna grupp är kraftigt underrepresenterad på

arbetsmarknaden och alltför många får fortfarande inte en chans utifrån sin egen specifika kompetens.

Vi vill utveckla stödet till sociala och arbetsintegrerande företag. För att göra det lättare för offentliga aktörer och andra att upphandla av sådana företag vill vi även ta fram en tydlig definition i lag som möjliggör bättre samarbete mellan det offentliga och de arbetsintegrerande sociala företagen. Arbetsförmedlingen måste i högre utsträckning kunna anvisa personer som riskerar långtidsarbetslöshet till arbetsintegrerande företag.

Bättre förutsättningar för nyanländas etablering

Miljöpartiet vill att människor som kommer nya till Sverige ska kunna arbeta. För att ge alla goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden måste etableringsinsatserna i högre grad utgå från ett individperspektiv. Staten behöver ta ett större ekonomiskt ansvar för etableringsprocessen. Den som kan ska redan dag erbjudas ett snabbspår till ett yrke i linje med sin kompetens. Den som däremot är i behov av vård eller av andra skäl har en lång väg in i yrkeslivet måste erbjudas en sammanhållen och anpassad etableringsprocess. Därför bör etableringsprogrammet, liksom statens ekonomiska ansvar, individanpassas så det kan pågå avsevärt längre än dagens två år. På så sätt ökar möjligheterna till en framgångsrik etablering för alla grupper.

Vi vill utveckla dagens samhällsorientering för nyanlända genom fler direkta möten med föreningsliv och myndigheter. Det kan visa vägen in i det svenska samhället och vägleda kring sådant som är nytt både när det gäller våra regelverk och möjligheter till sociala nätverk och sammanhang genom föreningslivet. Vi vill även stärka civilsamhällets förutsättningar att bidra till en god etablering och främja möjligheterna till samarbete med Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Det starka engagemang som finns inom ideella rörelser och de enorma arbetsinsatser som görs på frivillig basis för att att ta emot, stötta och välkomna nyanlända i det svenska samhället är ovärderligt.

Genom att i högre grad matcha nyanländas kompetens mot bristyrken, exempelvis inom välfärden, kan etableringen underlättas och kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden förbättras. Vi vill också satsa på åtgärder som förbättrar möjligheterna att snabbt lära sig det svenska språket, bland annat genom satsningar på sfi och att underlätta för fler öppna förskolor med språkstöd. Det är särskilt angeläget med åtgärder som underlättar etableringen för nyanlända kvinnor.

För att nyanlända ska få en bättre chans till jobb som motsvarar deras verkliga kompetens vill vi förbättra möjligheterna att validera yrkeskunskaper och akademiska meriter från andra länder. I arbetet med validering och kompetenskartläggning är det viktigt att även uppmärksamma entreprenörskap och erfarenheter av eget företagande som viktiga kompetenser som kan ligga till grund för etablering och egen försörjning.

Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges likvärdiga förutsättningar att kunna försörja sig själva. Därför behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Miljöpartiet vill samtidigt stärka arbetet mot rasism och annan diskriminering genom att skärpa sanktionerna mot den som diskriminerar, och ge bättre förutsättningar för kartläggning och uppföljning av diskriminering inom olika sektorer. Vi vill följa andra länders exempel på hur jämlikhetsdata för de olika diskrimineringsgrunderna kan användas i kampen för ett jämlikt samhälle fritt från diskriminering och rasism.

För att stärka den enskildes förutsättningar för en god etablering vill Miljöpartiet även se en återgång till permanenta uppehållstillstånd och underlätta familjeåterförening för personer som får skydd i Sverige. Oro för framtiden och för sin familj bidrar till psykisk ohälsa och försvårar möjligheten att fokusera på sin framtid och försörjning.

Bilaga:

Det här vill Miljöpartiet

Ekonomisk grundtrygghet

- Öka ersättningarna i trygghetssystemen i takt med inkomstutvecklingen i samhället.
- Bygg ihop arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och försörjningsstödet till ett sömlöst trygghetssystem.
- Låt a-kassan omfatta alla på arbetsmarknaden.
- Höj kvaliteten i Försäkringskassans bedömningar vid långvarig sjukdom och funktionsnedsättning. Ingen ska nekas sjukpenning för tid som hen redan varit sjukskriven.
- Ge långtidssjuka hjälp med rehabilitering och se till att den inte blir avbruten bara för att man varit sjukskriven ett visst antal dagar.
- Styr in Försäkringskassans uppdrag och verksamhet på att i mycket högre grad handla om att främja rehabilitering.
- Förbättra tryggheten vid sjukdom för studerande, för företagare och för andra med ojämna inkomster.
- Inför en grundnivå i sjukförsäkringen, så att den bättre innefattar kulturarbetare, egenföretagare, studenter och personer med otrygga arbetsvillkor.
- Höj aktivitets- och sjukersättningen.
- Gör de generella välfärdssystemen mer tillgängliga, också för personer med funktionsnedsättning, genom mer inkluderande definitioner av arbete och mer individanpassade lösningar för sysselsättning.
- Höj de lägsta pensionerna.
- Se till att fler kan omfattas av garantipensionen på lika villkor även om man inte bott i Sverige under hela arbetslivet.
- Höj riksnormen för försörjningsstödet.
- Möjliggör för den som har försörjningsstöd och får möjlighet att förvärvsarbeta att kunna göra det i större utsträckning än vad som är möjligt i dag utan att försörjningsstödet sänks.

- Höj barn- och familjeersättningarna med fokus på familjerna med lägst inkomster.
- Förenkla hur sjukpenninggrundande inkomst beräknas och se till att det finns en rimlig flexibilitet i systemet.
- Ta bort skatteflyktan mellan arbetsinkomster och inkomster från våra trygghetssystem. Samma skatt ska gälla på pension som på arbete.

En rättvis och långsiktig finansiering av välfärden

- Utred flera av dagens kapitalskatter med en boxmodell för en mer progressiv kapitalbeskattning.
- Inför ett golv och ett höjt tak för den kommunala fastighetsavgiften.
- Gör bostadsbeskattningen mer rättvis genom att sluta premiera bostadsrätter framför hyresrätter skattemässigt.
- Trappa ned ränteavdragen.
- Skärp 3:12-reglerna för de som plockar ut mångmiljonbelopp till låg skatt.
- Öka progressiviteten i hela skattesystemet och särskilt i de delar som rör kapital.
- Återinför en högre skatt för dem med de högsta inkomsterna.
- Sänk skatten för dem med lägre inkomster genom att höja grundavdraget.
- Inför en gemensam lägstanivå på bolagsskattesatsen på lägst 21 procent på EU-nivå.
- Inför en skatt på finansiella transaktioner tillsammans med andra EU-länder.
- Skärp arbetet mot skatteflykt och skatteplanering genom att låta stora internationella företag redovisa sina vinster separat för varje enskilt land de är verksamma i.

Alla har rätt till ett tryggt boende

- Utveckla och utöka statliga investeringsstödet för hyresrätter med rimliga hyror för både små och större lägenheter.
- Förbjud hyresvärdar att ställa särskilda krav på potentiella hyresgästers inkomster.
- Ge hyresgäster bättre möjligheter att påverka sitt boende och sina boendekostnader, exempelvis vid renoveringar.
- Sänk trösklarna in på bostadsmarknaden genom förmånliga startlån för den som köper sin första bostad.
- Låt fastighetsägare sätta undan medel för framtida renoveringar i skattefria underhållsfonder.
- Motverka renovering genom att stärka hyresgästernas ställning vid renovering, införa ett rot-stöd för hyresrätter och stimulera hållbar renovering genom statligt långsiktigt stöd.
- Gör bostadsförsörjningslagen tvingande så att fler kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar.
- Tydliggör i lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag att kraven på marknadsmässig avkastning och affärsmässiga principer inte innebär någon begränsning av kommunens bostadsförsörjningsansvar.
- Se till att det finns tillgång till en offentlig bostadsförmedling i varje kommun.
- Utvidga bosättningslagen så den omfattar alla nyanlända som beviljats uppehållstillstånd, och tydliggöra att kommunen ansvarar för att erbjuda ett stadigvarande boende.
- Förbättra kvaliteten på Migrationsverkets anläggningsboenden.
- Förtydliga det offentliga ansvaret för gruppen strukturellt hemlösa.
- Motverka social hemlöshet genom att använda arbetssättet bostad först i fler kommuner.
- Stoppa vräkningar av barnfamiljer till hemlöshet.
- Säkerställ en blandad bebyggelse där varje del av kommunen inrymmer en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och boendekostnader.
- Bygg ihop städer och förorter för att skapa sammanhängande stadsdelar med mer blandad bebyggelse och med attraktiva och tillgängliga grönområden.
- Ge staten i uppdrag att ta fram nationella mått på boendesegregation.
- Kräv att alla kommuner ska ta hänsyn till social hållbarhet i sin översiktsplan.
- Se till att kommuner ställer sociala krav vid markanvisningar och upphandlingar.
- Stärk samarbetet mellan de boende, myndigheter och föreningar för att samordna resurser och skapa delaktighet i utvecklingen av våra bostadsområden.

Ett tryggt samhälle och en välfärd att lita på

- Återinvestera eventuella vinster inom skattefinansierad vård-, skol- och omsorgsverksamhet i verksamheten.
- Satsa mer på förebyggande och uppsökande vård genom exempelvis familjecentraler och hembesök från barnvårdscentralen.
- Stärk de idéburna organisationernas möjlighet att bidra till välfärden.
- Låt tandvården ingå i samma högkostnadsskydd som övrig vård och ha samma villkor som den övriga vården.
- Låt medborgarna få större inflytande över vad som kan skapa trygghet i deras bostadsområden.
- Öka antalet områdespoliser.
- Stärk stödet till brottsoffer.
- Ge myndigheterna bättre förutsättningar att komma åt de kriminella gängens pengar genom att stärka samverkan och ta bort vissa sekretesshinder mellan myndigheter.
- Skärp straffen när det är effektivt, framför allt för dem som rekryterar unga in i kriminalitet och för innehav av vapen och sprängmedel.
- Ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att ta fram åtgärder mot gängkriminalitet som kan implementeras på stadsdelsnivå.
- Bredda och stärk avhopparverksamheten.

- Prioritera tidiga insatser i brottsbekämpningen.
- Stärk rättsväsendets kapacitet att utreda och lagföra brott genom hela kedjan.
- Öka kvaliteten i Kriminalvårdens insatser för att minska återfall i brott.
- Stärk kvaliteten inom ungdomsvården för att nå bättre behandlingsresultat.
- Satsa på en rättvis tillgång till idrott, kultur och meningsfull fritid.
- Ge barn som far illa bättre stöd.
- Ge Socialtjänsten möjlighet att genomföra brottsförebyggande insatser i fler fall genom så kallat mellantvång.
- Inrätta ett statligt program för medfinansiering och kunskapsutveckling avseende sociala investeringar.
- Låt offentlighetsprincipen omfatta alla skolor, även de fristående.
- Ge alla elever det stöd de behöver i skolan. Dagens system för finansiering av särskilda stödbehov måste därför ses över.
- Stärk elevers rätt till särskilt stöd. Elever med stora behov måste ha rätt till tilläggsbelopp. Resursskolorna behöver mer långsiktiga förutsättningar.
- Höj minimigränsen för rätten till allmän förskola från 15 till 20 timmar i veckan.

En jämlik skola

- Se till att alla skolor är bra skolor, och öka likvärdigheten genom att låtar skolans finansiering styras efter behov.
- Stärk elevhälsan i samverkan med primärvården.
- Avsätt mer resurser för tidiga insatser så att alla barn får det stöd de behöver för att lyckas i skolan.
- Ge fler barn möjlighet att gå i förskola.
- Låt fler barn vara på fritidshemmet, även om barnets vårdnadshavare inte arbetar.
- Investera i goda lärmiljöer och mindre grupper för barn i förskolan och fritidshemmet.
- Bryt skolsegregationen och skapa ett rättvist skolval.
- Kräv att friskolor rapporterar in frånvaro till kommunen på samma sätt som kommunala skolor gör.
- Återinvestera eventuella vinster i skolornas verksamhet. Aktiebolag med vinstsyfte hör inte hemma i skolan.
- Ta bort den överkompensation friskolor i dag får i skolpengen så att förutsättningarna för fristående och kommunala skolor blir mer likvärdiga.

En inkluderande arbetsmarknad

- Satsa på etableringsinsatser för dem som är nya på arbetsmarknaden.
- Motverka missbruket av visstidsanställningar.
- Ge företag samma ansvar för personer i anställningsliknande former som om de vore anställda.
- Ge personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa stödinsatser tidigare än i dag.
- Stärk arbetsmiljöarbetet för att motverka ohälsa i arbetslivet.
- Investera i livslångt lärande.
- Underlätta validering av yrkeskunskaper och akademiska meriter från utlandet.
- Utöka statliga arbetsmarknadsåtgärder för bristyrken inom välfärden och satsa brett på utbildning inom bristyrken.
- Öka det statliga ansvaret för vuxenutbildningens planering och dimensionering och öka den statliga finansieringen av vuxenutbildningen.
- Satsa på åtgärder som underlättar för nyanlända att lära sig svenska.
- Utveckla samhällsorienteringskursen genom fler direkta möten med myndigheter och civilsamhället.
- Stärk förutsättningarna för civilsamhället och främja civilsamhällets samarbete med Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

- Förbättra integrationen genom att återinföra permanenta uppehållstillstånd och underlätta familjeåterförening.
- Individanpassa etableringsprogrammet så det kan pågå avsevärt längre än dagens två år.
- Stärk arbetet mot kränkande särbehandling i arbetslivet.
- Stärk nyanlända kvinnors etablering med särskilda satsningar.
- Förbättra förutsättningarna för arbetsintegrerande sociala företag.
- Sänk normalarbetstiden.
- Förbättra anställningsvillkoren inom välfärden genom tillsvidareanställningar och rätt till önskad sysselsättningsgrad.
- Ta bort ofrivilliga delade turer inom välfärden.
- Förbättra situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.
- Individanpassa vägen från arbetslöshet till arbete.
- Ge SCB i uppdrag att ta fram metoder för hur insamling av anonymiserad och frivilligt delad statistik rörande de sju diskrimineringsgrunderna ska kunna gå till.
- Skärp sanktionerna mot den som diskriminerar.
- Förstärk och utöka de personliga ombuden för psykiskt funktionsnedsatta till att även omfatta unga från 16 år, så att de kan vara ett stöd för dem och deras föräldrar i kontakter med vård, skola, myndigheter och arbetsmarknad.
- Skärp sanktionerna för de arbetsgivare som missbrukar invandrad arbetskraft.
- Uppmuntra företagskooperativ, arbetskooperativ och andra former att delade företag.
- Skapa mer individanpassade lösningar för sysselsättning för personer med funktionsnedsättning.
- Avskaffa karensdagen permanent.

